

Riktlinjer för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Med arbetsformer för Örebro kommun

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutad av Kommunstyrelsen, den 17 januari 2023, § 2

Dokumentansvarig på politisk nivå: Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Kommundirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ska också ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund.

Riktlinjerna syftar till att tydliggöra hur kommunstyrelsen ska fullgöra sitt ansvar, underlätta vid planering av uppsikt samt klargöra förväntningarna på styrelsen, nämnder och bolag vad gäller uppsiktsplikten.

För att ytterligare stärka uppsiktsplikten bjuder kommunstyrelsen in nämnderna till dialog kring verksamheten.

Nämndpresidierna besöker kommunstyrelsen, eller av styrelsen utsett utskott, en gång i mars och en gång i oktober för en dialog kring uppdraget. Utgångspunkten i dialogen är att följa upp hur uppdraget enligt reglementet verkställs.

Innehåll

Sammanfattning	3
Kommunstyrelsens uppsiktsplikt	5
Syfte med riktlinjerna	5
Genomförande av uppsiktsplikten – kommunala nämnder	6
Genomförande av uppsiktsplikten – gemensamma nämnder och kommunalförbund.....	7
Genomförande av uppsiktsplikten – helägda och delägda bolag	7
Förstärkt uppsiktspikt över bolag	7

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Varje nämnd och bolag har ett uppdrag från kommunfullmäktige via reglemente eller ägardirektiv att bedriva verksamhet. Verksamheten ska bedrivas inom angiven ekonomisk ram. Vid avvikelser ska nämnden eller bolaget vidta och fatta beslut om åtgärder för att komma i ram.

Kommunstyrelsen ska enligt 6 kap 1 § kommunallagen (2017:725), leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt ha uppsikt över övriga nämnder och gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska även ha uppsikt över avtalssamverkan enligt kommunallagen 9 kap 37 §, och sådan kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i kommunallagen 10 kap 2 – 6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i. Av kommunfullmäktige fastställt reglemente för kommunstyrelsen framgår också kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Uppsiktsansvaret ligger på en övergripande nivå och innebär i stort att kommunstyrelsen ska följa upp om verksamheterna lever upp till fullmäktiges fastställda mål för verksamheten, om verksamheten följer de lagar och regler som ska tillämpas på området och om verksamheten håller sig inom sin budgetram (se prop. 1990/91:117 s. 90 och 195 f.).

Definition av uppsiktsplikt

Uppsiktsplikten är **hela** kommunstyrelsens ansvar. I de fall delar av kommunstyrelsen, så som presidiet, genomför den praktiska uppsikten ska återrapportering ske till kommunstyrelsen. Återrapporteringen ska vara skriftlig i form av protokoll eller minnesanteckningar.

Kommunstyrelsen har endast rätt att till nämnderna lämna råd, anvisningar och förslag till åtgärder, som styrelsen anser bör vidtas. Kommunstyrelsen kan också begära in yttrande och upplysningar från andra nämnder, enligt kommunallagen 6 kap 12 §. Om dessa inte följs och det finns behov av bindande direktiv, får styrelsen initiera ett ärende i fullmäktige som då kan ge nämnden ett direktiv.

Kommunstyrelsen ska ha uppsikt över;

- Kommunens nämnder
- Gemensamma nämnder
- Helägda bolag
- Delägda bolag
- Kommunalförbund som kommunen är medlem i
- Kommunala stiftelser och föreningar
- Verksamhet enligt avtalssamverkan

Kommunstyrelsen ska även, via ansvariga nämnder, ha uppsikt över att verksamheter som bedrivs av privata utförare enligt 10 kap 7 § kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv.

Syfte med riktlinjerna

Riktlinjerna syftar till att tydliggöra hur kommunstyrelsen ska fullgöra sitt ansvar, underlätta vid planering av uppsikt samt klargöra förväntningarna på styrelsen, nämnder och bolag vad gäller uppsiktsplikten.

Genomförande av uppsiktsplikten – kommunala nämnder

Allmänt

Kommunstyrelsen följer löpande vad som händer inom nämnder och bolag, m.m. Detta sker bland annat genom att ta del av ekonomisk uppföljning, protokoll, verksamhetsplaner, planer för internkontroll samt uppföljning av dessa.

Dialogmöten

För att ytterligare stärka uppsiktsplikten bjuder kommunstyrelsen in nämnderna till dialog kring verksamheten.

Nämndpresidierna besöker kommunstyrelsen, eller av styrelsen utsett utskott, en gång i mars och en gång i oktober för en dialog kring uppdraget. Rotelansvarig politiker ska ha möjlighet att delta vid dialogträffarna med nämnderna utifrån respektive rotel. Utgångspunkten i dialogen är att följa upp hur uppdraget enligt reglementet verkställs. Vid dessa träffar ska nämndpresidierna redogöra för följande punkter;

- Redovisning av aktuella verksamhetsfrågor och eventuella dilemman
- Redovisning av intern kontroll
- Verksamhetens kvalitet enligt nämndens ansvarsområde
- Redovisning av kontroll av privata utförare och att dessa följs upp i enlighet med lagar, avtal och program fastställt av kommunfullmäktige
- Systematiskt arbetsmiljöarbete
- Granskningsrapporter från revisorerna
- Budgetavvikelser och vidtagna samt i förekommande fall planerade åtgärder
- Efterlevnad av eventuellt uppställda direktiv, policyer eller riktlinjer
- Andra aktuella frågor som kommunstyrelsen vill ha information om.

Vid mötet sker en muntlig redovisning av punkterna samt att det även överlämnas en skriftlig dokumentation. Den skriftliga dokumentationen ska lämnas in före mötet så att underlaget kan gå ut med utskicket till kommunstyrelsen eller utskottet.

I god tid innan dialogträffarna så får nämnden information om vilka övriga frågor som kommunstyrelsen vill ha information om.

Tjänstepersonstöd

Kommundirektören stödjer kommunstyrelsen vid dialogmötena. Förvaltningsdirektören stödjer nämndernas presidier. Kommunledningsförvaltningens verksamhetscontroller har till uppgift att hålla ihop processen och analysera det inkomna materialet inför dialogmötena. Controllern är också med på alla möten.

Varje dialogtillfälle beräknas ta 45 min. Den skriftliga dokumentationen ska inte omfatta mer än fyra sidor. Fokus ska ligga på kärnan i nämndens uppdrag och dilemman att klara uppdraget.

Ekonomisk uppföljning och måluppföljning

I samband med delår 2 och årsredovisning ska kommunstyrelsen rapportera till fullmäktige hur samtliga kommunens nämnder utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål. Nämndernas ekonomiska ställning rapporteras löpande till kommunstyrelsen, under budgetåret.

Verksamhet som bedrivs av privata utförare

När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare ska denna verksamhet följas upp. Ansvaret att kontrollera och följa upp sådan verksamhet som bedrivs av privata utförare ligger på nämnderna enligt kommunallagen 10 kap 8 § och 6 kap 6 §. Kommunstyrelsen har enligt reglementet inom ramen för sin uppsiktsplikt ansvar att övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställt program enligt kommunallagen 5 kap 3 §. Uppsikt över verksamhet som utförs av privata utförare följs upp genom de ordinarie uppsiktsaktiviteterna över nämndernas verksamhet enligt ovan.

Genomförande av uppsiktsplikten – gemensamma nämnder och kommunalförbund

Kommunstyrelsens uppsikt över verksamhet i gemensamma nämnder och kommunalförbund utövas i första hand genom att kommunstyrelsen tar del av:

- Budget och verksamhetsplaner
- Årsredovisningar samt ekonomisk uppföljning
- Uppföljning av nämndens/kommunalförbundets interna kontroll
- Eventuella granskningsrapporter från revisorerna
- Eventuella domar eller beslut från tillsynsmyndigheter

Kommunstyrelsen har möjlighet att till ett sammanträde bjuda in ordförande för direktionen/nämnden samt förbundschefen/avdelningschefen för att ställa frågor om verksamheten utifrån det underlag som inkommit.

Genomförande av uppsiktsplikten – helägda och delägda bolag

Uppsiktsplikten för bolagen sker genom den dialog som Rådhus AB har med styrelserna för bolagen. Resultatet anmäls sedan till kommunstyrelsen.

Förstärkt uppsiktsplikt över bolag

Kommunstyrelsen har en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över kommunala bolag, enligt kommunallagen 6 kap 9 §. Detta innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut i samband med årsredovisningen ska pröva den verksamhet som bolagen bedrivit

Den förstärkta uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut för varje enskilt bolag ska pröva om verksamheten har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Det innebär exempelvis att kommunstyrelsen ska pröva att bolaget efterlever kommunalrättsliga principer såsom lokalisering, självkostnadspris (i den mån den inte är specialreglerad i lagstiftning som gäller för verksamheten), likställighet och så vidare, detta oavsett vad som står i bolagsordningen. Kommunstyrelsens beslut kan överklagas enligt kommunallagens regler om laglighetsprövning.